

Poštnina plačana v gotovini.

MLADI PRELMUREC

Štev. 3.—4.
Leto I.
1936/37.

Odgovorni urednik lista je dr. Vadnal Ludvik — Rokopisi in dopisi, ki so namenjeni za objavo v listu, se pošiljajo na naslov: Franc Šebjanič, Murska Sobota, Cvetna ul. 13. — Rokopisi se ne vračajo. — Upravništvo lista: Talanyi Franc, Murska Sobota, Šolska ul. 7. Na upravništvo se naslavljajo naročila in reklamacije.

Mladi Prekmurec izhaja v M. Soboti med šolskim letom vsakega 15. v mesecu. Izdaja ga Sokolsko društvo Murska Sobota. — Tisk Prekmurske Tiskarne, za tiskarno odgovoren Hahn Izidor, Murska Sobota.

Celoletna naročnina 20 Din, polletna 10 Din. — Posamezna številka 2 Din. — Celoletna naročnina za inozemstvo 40 Din.

Uredništvo in uprava posluje v torek od 11—12. ure, v nedeljo od 9—10. ure v Sokolskem domu (I. nadstropje) v Murski Soboti.

OPOZORILO! Cenj. naročnike prosimo, da kar najhitreje poravnajo naročnino, da s tem zasigurajo nemoteno izdajo lista.

UPRAVA.

PRIHODNJA ŠT. BO IZŠLA NAJBRŽ ŠE PRED VELIKO NOČJO!

Zbirajte prekmursko narodno blago!!

VSEBINA 3.—4. št.:

Kurent: Molitev mladosti. Kurent: V Berlinu. Ravninski: Pokrajina. Jože Krivec: Grob ob morju. Janič F.: Predmetje. Kurent: V naših dneh . . . Slavko: Tam daleč . . . Fáy A.: Bagdadski požar. Čalären Peti. Zapisnik. Kritični dopisi. Pogovori. Uganke.

MLADI PREKMUREC

KURENT:

Molitev mladosti

Gospod,
pošlji vihar,
naj vzhruje čez me,
čez vsa naša zemljó,
mladi smo,
radi bi preizkusili
svojo moč!

Glej,
žejni smo velikih dejanj!
V naših prsih spe železne sile,
rade bi se sprostile,
zdrobile
vse staro, trhlo
krog nas!

In
vse na novo,
od kraja zgradile,
iz naše lastne
mladeniške sile,
zajemajoč iz neskončnih globin
naših duš!

V BERLINU

(POTOPIS)

Postaviva se na noge kot dva pijanca.

„Ich bin schon ganz kaputt!“ mrmra Erich. „Veš kaj, jaz nočem več hoditi po tej cesti. Pojdiva ob železnici na desno, imava mnogo bližje. Vem za bližnjico preko velike, še nezazidane planjave. Tudi vroče tam ne bo tako, ker ni toliko tega prekletega zidovja. Po tej bližnjici imava enkrat bližje v Spandau. Od tam pa bova že kako.“

„Pa če se izgubiva? Veš, jaz ne hodim rad po bližnjicah, ki jih ne poznam; še vedno sem se izgubil!“ dvomim jaz.

„Nič se ne boj! Saj nisem danes prvič v Berlinu.“

Res so hiše kmalo za nama. Velika pusta planjava se širi pred nama, tupatam porasla z grmovjem. Samo tam daleč na levi se vzdiguje nad obzorje zmedena goščava tovarniških dimnikov. Tam je Berlin.

Molče se vlečeva dalje. Moj Bog, samo kapljico vode da bi nekje našla! Vročina je strašna! Erich se opoteka pred menoj. Nazadnje se zgrudi v ozko senco, ki jo meče grmovje čez pot.

„Halo! Du Slovene! Wolten wir ein wenig ausruhen?“

„Mir ist's egal“, pravim jaz s suhim jezikom, a se že zlekнем poleg njega. Zaprem oči, a tedaj mi zagori pred očmi vse rdeče. Obrnem obraz v tla in ga zarijem v hladno travo v senci.

Kako mirno je tukaj! Nikjer nikogar! Tam v daljavi na hamburški cesti neprestano hupajo avtomobili. Zdajpazdaj zazvoni zvonec na vlaku, ki zdrvi mimo. A to zvonjenje je prijetno. Z zaprtimi očmi sanjam o domovini, spominjam se onih lepih poletnih popoldnevov ob nedeljah, kopanja v potoku, ko smo ležali v travi in poslušali šumenje valov, čez zeleno sončno gmajno pa je valovilo zvonjenje farnih zvonov tako vabljivo in domače . . .

„Slovene!“

Tako me vedno kliče Erich, ker si ne more zapomniti mojega imena.

„Was?“

„Greva naprej! Preveč sem lačen! Niti ležati ne morem! Kar zvija me! Nekje bova pač morala nekaj dobiti.“

„Imaš prav. A kje?“

„Bova že videla! Greva?“

A nobenemu se ne ljubi prvemu vstati. Tedaj pride po poti troje otrok. Ne vidijo naju. Ko so vštric, zavpije Erich: Hop! Preplašeni odskočijo malčki, potem pa obstanejo in naju gledajo, ko vidijo, da

se smejeva, pridejo bliže. Majhna, tri ali štiri letna deklica s plavimi lasmi in kot potočnica modrimi očmi pricaplja k nama, naju gleda za trenotek s prstom v ustih, potem nama pa z ljubko otroško kretnjo ponudi šopek poljskih cvetic, ki jih ima v roki. Radostno se nasmehne, ko jih vzameva. Nato pa zbeži naproti dvema gospema, ki prihajata po stezi.

„Trude, was machst du?“ vpraša mlajša gosa strogo in naju nezaupljivo gleda.

„Zwei Landstreicher...“ še čujeva, ko so že mimo.

„Vidiš, to so meščani,“ se razburi Erich, „še cvetic bi ne dovolila podariti otroku. Samo zato, ker sva brezposelna siromaka. To je v njih očeh greh. Siromak je toliko kot lopov, posebno če je še sestradan in raztrgan povrhu...“

Čez pol ure zagledava dim, ki se kadi iznad grmovja. Da, Hitlerjevi mladci so, tamle sedijo okrog ognja, nad katerim visi kotliček.

Ko sva že mimo, se ozrejo. Nekdo izmed njih vstane in izizvalno dvigne roko:

„Heil Hitler!“

Erichu bušne kri v lica, a pomignem mu, naj molči. Molče hočeva dalje, ne da bi se menila za te uniformirane poulične barabe. Tedaj pa začujeva onega, da pravi:

„Zwei Feinde der Hitlerjugend!“

Nekdo ga miri:

„Las doch! Zwei Landstreicher...“

Zdaj nama je pa dovolj. Obrnem se in pripeljem dečku dve okrog ušes, Erich pa zgrabi za kotlič z juho in ga trešči v grmovje.

„Zdaj pa le naglo! Drugače bodo dečki prej v Spandau-u, kot midva, in policija naju bo že čakala...“ mi šepne Erich.

Nalašč zavijeva nazaj čez progo, šele daleč na drugi strani, ko naju ne morejo več videti, se spet obrneva proti Spandau-u.

„Verfluchte Hitlerhunde!“ sika Erich.

Kmalo sva v Spandau-u. Lepe široke ulice, z značilnimi severnonemškimi starinskimi hišami, pomešanimi z modernimi vilami, obakraj. Spandau je mesto bogatašev, ki jih pozna le periferija velemest. Denarni magnati, siti velemesta z njegovim hrumom in šumom, se preselijo na skrajni rob mesta, kjer prehaja kmečka idiličnost v mestno slikovitost. Na ta način lahko razširijo idilično malomeščansko življenje, pri tem pa potrebujejo samo deset minut vožnje z avtom, da se vržejo v najbolj razgibano velemestno življenje z njegovimi prijetnostmi, kadar se jim zahoče. Tako mesto je Spandau..

Danes pa je mesto živahno, posebno zdaj, ko je prenehala največja vročina. Ceste so polne veselih izletnikov in izprehajalcev V par-

kih in trgih igrajo godbe, in v nekem kotu opaziva celo električni vrtiljak, obdan od množice otrok in zaljubljenih parčkov, hišen in delavcev z usnjenimi čepicami na glavi.

Erich pa ni posebno vesel:

„Pomisli“, mi pravi, „gotovo ima vsak od teh ljudi vsaj eno marko v žepu, ki jo bo izdal danes samo za zabavo, vrtiljak ali pa pivo. A midva bi se mogla za eno marko oba do sita najesti in še bi nama ne bilo treba peš klopotati teh petindvajset kilometrov v osrčje Berlina. Prekletó čudno je na svetu, če natanko premisliš.“

„Je že res. Poglej tele kupe mesa v izložbah, in cele gore kruha. Brez dvoma ga ne bodo vsega prodali in ga bodo morali potem prodati pokvarjenega za živalsko krmo. A midva morava ob vsem tem vendar samo sline požirati. Pa bi bilo lahko za vse dovolj, ko bi ne bilo tega človeškega pohlepa po bogastvu in dobičku. Pog'ej, lačen sem, a vendar nimam najmanjše pravice niti do najmanjšega koščka mesa tamle, niti do koščka kruha. Če bi ga vzel, bi se pregrešil proti zakonom človeške družbe, ali nihče mi ga ne da zastonj, pa če bi moral umreti od lakote.“

(Se bo nadaljevalo.)

RAVNINSKI:

Pokrajina.

Zvezdnata noč. Mrzli veter se preko pustih njiv podi in silno pesem svojo nedoglednim teminam šušti . . .

Na horizontu se odražajo temačni obrisi zasanjanih gora in svetli trak — luči daljnih vasi.

Nekje na polju je zakrakil vran. Za topoli izšel je mesec kraj ceste . . . Pojoč glas odnekod je zazvenel.

Tišina. Od nikjer ni čuti več glasu. V molku noči vse tone . . . le veter se sunkovito preko njiv podi.

Grob ob morju

Jože je delal šesti razred gimnazije. Bil je sirota brez starišev; mati mu je umrla, ko je bil star še komaj štiri leta, da se je skoraj ne spominja več, očeta pa je pobrala vihra na bojnem polju v svetovni vojni. Stanoval je v ozki srednjeveški ulici; njegova soba je bila podzemna in je imela dvoje majhnih oken. Eno je bilo zamašeno z cunjami, ker ni bilo na njem šip, v drugo pa sonce ni posijalo nikoli, ker je bilo obrnjeno proti severu. Sive stene so mu zapirale pogled. Tu je bival Jože že štiri leta in poučeval druge dijake, da si je zaslužil za najpotrebnejše. Hrano je dobival opoldne pri neki družini, kjer je poučeval fanta, večerjal je pri veletrgovcu, ki se ga je usmilil radi revščine. Zajtrka ni imel.

Že ko je prišel v prvi razred, je bilo njegovo zdravje slabotno. V obraz je bil bled, snožnobled, oči pa so mu bile globoko zasajene v obraz, ki so ga delile mnoge zareze. Pogled oči je bil moten. Njegove kretnje so bile počasne, lene, ko da mu ni več za življenje. V šoli je sedel sam v zadnji klopi. Z marljivim učenjem je dosegel često pohvalo profesorja, kar pa ni bilo všeč ostalim, ki so gledali nanj prezirljivo in ga radi njegovega bledega obraza imenovali „zelenca“. To ime se ga je oprijelo; nihče ga ni klical več po imenu, temveč vsak se je hotel iz njega ponorčevati in mu dejal „zelenec“. To ga je nekaj časa bolelo. Vendar je videl, da z jezo in surovostmi ne opravi ničesar; v bodoče ni zato prav nič maral. Hodil je sam, daleč od drugih, kakor bi za vse onemel. Premišljal je svojo usodo in sovraštvo, ki so ga kazali drugi proti njemu, ga je silno bolelo. Pa vendar ni vedel, zakaj so ga sovražili in psovali. Mogoče radi tega, ker je bil revež, ki je prišel nekje iz hribovske vasi in ker je bila njegova govornica trda. Mogoče so ga mrzeli zato, ker so bile njegove roke žuljave od dela ali njegovi koraki težki, kakor so hodili ljudje v njegovem kraju. Tudi njegova obleka ga je ločila od ostalih. Preden je vstopil v gimnazijo, je bil za pastirja, da si je prislužil perilo. Še zdaj, ko je napravil četrti in peti razred, je šel v počitnicah mlatit in kosit. Kaj pa je hotel? V počitnicah ni imel inštrukcij, ki bi mu prinesle denar za stanovanje; gospodinja pa na upanje ni hotela dati ničesar.

Zdaj, ko je delal šesti razred, se je njegovo zdravje poslabšalo. Prebedel je skoraj cele noči. Zavedal se je, da ga kliče življenje na delo. Po dnevih se je učil, učil druge, ponoči pa je čital in pisal. Ko je zunaj deževalo, ali sijala luna, je Jože držal za pero, strmel v pole papirja in pisal o popotniku Tonetu, ki ga je dobro poznal, kjer je prišel večkrat na leto v njihovo vas. Včasih, ko je do-

živel kako posebno veliko stvar, je zložil tudi pesem. Ko so tovariši zvedeli, da piše, so ga začeli zbadati z besedo „poet“. Vendar je ostal hladnokrven in je samo prisegel, da jim dokaže, kdo je tisti „poet“, ki ga zbadajo.

Nekega dne je prinesel dijašk list njegovo prvo stvar, „Hladne jesenske noči“, kjer je opisal dijaka, ki so ga po krivem izključili iz šole in tava okrog, ker ne upa domov. Urednik ga je pohvalil in vspodbudil, naj nadaljuje svoje delo. To je bil njegov prvi uspeh, ki je zamašil njegovim nasprotnikom usta; nihče ga ni več zbadal. Videli so, da je v njem nekaj velikega, kar ga loči od njih.

Pozimi, ko je sneg pokrtil bregove in ga nasipal tudi v temno ulico, celo na okno njegovega stanovanja, je začel Jože pisati „Pesem morja“. Ni pa še bil nikoli na morju; in ni poznal njegove lepote, zato se je čutil za to delo nesposobnega. Nastavil ga je samo v glavnih točkah na papir, vse drugo pa je čakalo rešitve. Vsebinsko je imel lepo; vendar bi moral poprej videti morje, ki naj mu služi ozadje vsega.

Proti pomladi je šlo. Drevje je napelo svoje brstiče; zemlja je zadihala sveži zrak. Kakor čez noč je vse prišlo. Jože je hodil prepalih lic v šolo. Zvečer ni študiral več; niti pisal ni ničesar. Zadnje njegovo delo je bilo, da je nastavil glavno ogrodje za „Pesem morja“. Tam je ostal. Večkrat je sanjal o morju, ki valovi tam daleč za gorami, za sinjimi daljavami in ga vabi. Tja si je želel. Želel je, da bi ga videl in potem pisal o njem; vedel je, da bi tudi to njegovo delo prinesel dijaški list.

Jože je čutil, da nekaj z njim ni v redu. Nekaj bolj otožen ko prejšnje dni je hodil okrog in iskal nečesa, samo iskal, pa ni nikoli ničesar našel. Okolica je bila zanj mrtva. Prej je postajal ob reki in gledal vodo ali sončni soj, ki je bil razlit ob zahodni sonca po gladini; vse to ga je zanimalo. Zdaj mu to ni pomenilo ničesar več. S sklonjeno glavo, strogo odmerjenimi koraki in rokami, prekrizanimi na hrbtu, je hodil okrog. Znancev, ki so ga srečavali, ni pozdravljaj. Ni se mu zdelo vredno. Ne vprašanja, če kaj piše, je odgovoril kratko: „Nimam vsebine!“ Vendar je pri tem vedno mislil na morje, ki bi ga s svojo lepoto prepojilo, da bi lahko pisal. Zanj je ležalo morje daleč za sinjimi gorami, za nepremičnim zastorom, ki mu ga zakriva. Ptice, ki so se vračale iz južnih krajev je s pogledi izpraševal, kakšno je morje. Toda te so letale mimo in se za njegova vprašanja niso menile.

Nekega dne meseca aprila je šel Jože k šolskemu zdravniku. V prsih ga je peklo in mu ni dalo več pokoja. Nemo je stopal po belih kamenitih stopnicah in že je stal pred zdravnikovim stanovanjem. Zdravnik ga je preiskoval tipal žilo in štel udarce srca. Končno je stopil za korak nazaj in dejal: „Ljubi moj, vi ste tuberkulozni!“

Napisal mu je listek in dejal, naj ga nese gospodu ravnatelju, ki bo poskrbel, da ga bodo dali čez počitnice na morje, kjer se bo zdravil.

Jožetu je kri zopet močneje zaplala po žilah. Občutil je neko tiho srečo, ki je sijala kakor skozi tenčico. Na stopnicah je postal in ponavljal: „Na morje!“ Spomnil se je svojega dela, ki ga bo lahko dokončal.

Doma je štel, čez koliko dni bo odrinil na morje. Še celih dvanjštirideset dni. Veselil se je tega; mislil je, da mu bo morje vrnilo zdravje. Ravnatelj mu je obljubil, da ga bodo dali v zdravilišče ob morju. V teh dneh čakanja pa se je njegovo zdravje poslabšalo. Začel ga je dušiti kašelj in v izpljunkih so se pokazale krvave pege.

Še preden je vstalo sonce, le zarja se je počasi plazila nad daljnimi gorami, je Jože stal na peronu kolodvora in pričakoval vlak. Le malo ljudi je hodilo mimo njega. Bili so večinoma oni, ki so se peljali na počitnice. Jože je imel vozni listek za morje. V majhnem kovčegu je imel opravljene najpotrebnejše stvari.

Ko se je vlak začel pomikati naprej, se je Jože oziral na mesto, ki je bilo zatopljeno še v polmrak, temne hiše, ulice in prah, ki je ležal na njih, vse to se mu je gnusilo. Sanjal je o morju, ki leži daleč, pa še danes bo gledal njegovo lepoto. Poslavljal se je od mesta, ki se je izgubljalo počasi za drevjem in vedno bolj in bolj mu je puhtel nasproti sveži zrak preko polja in travnikov. Ceste in poti so se križale in se zopet oddaljevale bog vé kam. Žice ob železniškem tiru so v vetru visoku in zateglo pele svojo pesem in zdelo se mu je, kakor bi mu prinašale prve pozdrave in pesmi morja. Toda morje je ležalo še daleč.

Ozrl se je proti mestu, iz katerega se je odpeljal. Daleč, daleč zadaj pod hribom so ga obsvetili prvi žarki in ga naredili čudovito lepega. Še nikoli ga ni videl tako krasnega. Četudi se je peljal na morje, k svojemu cilju, vendar bi še bil rad za en sam trenutek stopil v to mesto, ki mu je šest let pilo moči in mu nakopalo neizprosno kal bolezni. Še en sam pogled in že je izginilo za ovinkom gozda. Kakor zastor mu je zaprl ta gozd pogled proti prizorišču, kjer se je odigral precejšnji del njegovega življenja; ni ga več videl.

Kolesa so zamolklo in v taktu udarjala. Mimo njega so hiteli gozdovi, polja, pašniki, potoki, ceste, poti; zdelo se mu je, da se vlak sploh noče več ustaviti, ko da ga namerava peljati v večnost. Zopet so njegove misli romale k morju, ki je ležalo še daleč, daleč...

Zdravilišče, v katero so poslali Jožeta je stalo tik morja, do katerega so vodile kamenite stopnice. Vrt je bil nasajen z južnimi ra-

stlinami: rožmarinom, oljčnimi drevesi, agavami, palmami in drugimi ki jim Jože ni vedel imena. Jože je stal na stopnicah in strmel v neizmerno maso vode, sinje vode. Morje se je nežno penilo ob stopnicah in ga s svojim tihim šepetom ovijalo, kakor v tenčico. Od vseh strani ga je oklepalo kakor v objem. Mile sape so drsele neslišno ob njegovem obrazu in mu prinašale svežino morja, ki mu je vračalo moči. Ves dan je prebil ob morju in gledal čolne in bele jadnice, ki so se kakor golobice pozibavale v vetru na gladini. Nizko nad morjem so krožili beli golobi. Morje je metalo svoje valove na njihove noge; pritajeni šum je odmeval v njegovih ušesih kot tiha pesem nečesa velikega. To je pesem morja, pesem, o kateri je hotel Jože pisati. Od zamaknenosti ni našel niti besed, da bi lahko podal to pesem res tako, kot zveni.

Zvečer je strmel Jože v mogočen pramen sončnega sija, ki je lil po morski gladini. Zdelo se mu je, da boža to zlato, ki je razlito po morju, njegovo dušo. Kodrčki valov so se igrali s tem zlatom. In na to je sonce tiho potopilo svojo oblo v morje, kakor da bi se hotelo samo napiti. Zasijala je vijolčasto zlata zarja, ki se je v tisočih različnih biserih svetila na gladini. Jože je strmel v barve, ki so se prelivale druga v drugo. Popolnoma je pozabil na mesto in na podzemno stanovanje. Mislil je le, kako se bo lepega dne vrnil domov zdrav in bo pisal svoja dela naprej. Pozno večer, ko je zarja že davno zamrla in je pokrila morje temna noč, je Jože legel v posteljo. Samotne zvezde so sijale in morje se je penilo ob skalah ter pelo šepetajoč pesem morja.

Zadnjih štirinajstih dni Jože ni prihajal več na stopnice ob morju. Kruta bolezen ga je priklenila na posteljo. Njegovo stanje se je naglo slabšalo. Obraz mu je popolnoma upadel, oči so počivale v globokih očesnih jamicah, roke so postale suhe in koščene. Dihal je globoko, z glasnim hropenjem in glas je postal votel in hripav.

Nekega jutra je donel preko vrta iz mrtvašnice samotni zvonček. Ponoči je bolezen Jožeta stisnila in našli so ga naslednje jutro mrtvega v postelji. V napol, s črno barvo prepleskano krsto so položili njegovo telo in prižgali ob glavi svečo. Popoldne so prišli trije pogrebci in duhovnik ter odnesli krsto na hribček, kjer so ga položili k počitku. Nihče ga ni spremljal na njegovi zadnji poti. Le morje je butalo s svojimi valovi ob skalo, se penilo in pelo svojo pesem neprestano naprej. To je bila pesem morja, o kateri je Jože toliko sanjal in ki mu je poleg samotnega zvončka pela ob pogrebu.

Sonce potaplja dan za dnem svojo oblo v morje in se dviga zopet rdeče in pomlajeno. Valovi še vedno šumijo, se penijo in pojejo pesem o morju . . . Mile sape drse brez prestanka mimo lesenega križa in kamenitega groba na hribu.

Predmestje

Človek, ki si na soncu, pomni :
sonce ne sije vsepovsod.

Tiho, vdano se stikajo hiše ena ob drugi in žde. Mrko je njihov lice, nagubano, izmozgano . . . In njihov vrsta se je raztegnila, kakor da bi se vsaka kočica, vsaka hiša hotela potopiti vase ; kot bi se hotele skriti pred nečim neznanim, tujim. In tudi videl sem jih, kot bi bežale, videl sem jih, kot bi se zapirale v zemljo — te hiše tam na koncu. —

Bil sem z njimi.

— Čuj, ti, Janez, zakaj pa tvoj oče leži ?

— Eh, drva je žagal in se je ranil, saj ni nič zato, zdaj se vsaj nekaj časa ne bo več pijan klatil s sekuro okoli hiše in rjovel, da nas vse zakolje. Pa, pustiva to. Ali se boš šla k nam „skrivat?“

— Bom, samo druge še pokličiči.

— Saj bodo prišli. Nekateri smo se domenili, da bomo „čikali“.

— Uh, to bo lepo, boš vidla.

— Sem radovedna. Čakaj, pokličem še Ančko !

— Franc, v nedeljo pojdeš k „Barniku“, kaj ?

— O, zakaj pa ne ! — Saj vendar ne boš garal še v nedeljo !

— Veš, bo muzika. In Jože, Pavel ter Fridl bodo tudi šli . . .

Pa rezika in Katica, hm ?

— U madonca, ali res ?

— Seveda, seveda ! — Tista dva blediča, veš — ki bosta gotovo tam — pa bomo namlatili, če se jima bosta kaj prilizovala . . .

— Brez skrbi bodi ! Če bomo malo „fajhtni“ . . . prmejduš, ne vem, ako bosta odnesla celo kožo. — Zdaj pa grem, lačen sem ko hudič.

— Ja, jaz tudi grem, drugače bom kasen — grem že nazaj — in prekleti „magnat“ mi bo odtegnil pri plači. Saj veš kje se najdemo. Ostani !

— Minka, slišala sem, da nam bodo znižali plačo. — To bo hudó, ne ?

— A, kaj bi ! Naj me piše v „uho“ tovarnar. Bo že nekako šlo. Jaz bom že dobila kaj od katerega fanta . . . Veš, tudi ti bi se lahko malo razživela . . . pa se držiš ko nuna in delaš še doma. Ob nedeljah pa čepiš ves dan v cerkvi . . . Če se malo . . .

— Bodi tiho! Ne govori mi tega! Jaz drugače mislim.

— Ha, ha, ti, pa tvoje misli. —

— Ti, ali imaš kaj denarja? Veš, treba nam je moke. — No, lepo te prosim, daj mi, da bom poslala fanta k trgovcu. Saj veš kako je.

— Nimam niti pare. Kar sem zaslužil v teh štirih dneh, sem moral odšteti čevljarju, ki mi je grozil, da me bo tožil. — Če že ne ne moreš drugače, si pa izposodi kje par dinarjev.

— O, Matija, že dolgo se nisva vidla. Kako pa kaj?

— Slabo, slabo . . . Saj veš, ni tako, kot je bilo nekdaj.

— Da, da, prav praviš . . . Invalidnine že dva meseca nisem prejel. Živim od tega, kar priberačim.

— Jaz tudi . . . Pa to je vse malo . . . komaj za bolno ženo . . . jaz pa največkrat stradam . . . Ko bi mi otroci še kaj pomagali . . . pa bog vé, kje so po svetu raztepeni . . . Tebi že gre nekako . . . ni-maš več nikogar . . .

— Res nimam . . . vsi so že na onem svetu, Bog jim daj večni mir in pokoj . . . ali veš, ta zdrava noga me že težko nosi . . .

— Verjamem . . . jaz imam obe, hvala Bogu, pa vendar težko hodim . . . No, moja žena se bo kmalu spočila, jaz pa tudi . . .

Tu gre življenje posebno pot, pot, ki je trnjeva, črna ko noč, pot, ki zahteva vseh človekovih moči, sleherno kapljo krvi . . . Po njej stopajo zaporedoma vsi . . . Od kraja morda kateri zablodi na stran-pot . . . Ali vrne se in stopa z ostalimi ponižno dalje, dalje — v neskončnost.

O, Bog! Ta procesija ljudi na tej poti! . . .

Izpopolnitev bodi moj edini vzor! (Kette)

Bodimo delavni! Bodočnost pripada delavnemu in smelemu. (Tyrš)

Vzgajaj v trdnem telesu trdne značaje. (Tyrš)

KURENT:

V naših dneh . . .

Nemirni, polni pričakovanja so naši dnevi . . .
Nebo v krvavi zarji plamti.
Smrt na konju čez solnce drvi.
Na daljnih gorah grmade gorijo.
Obzorja so zavita v črni dim
in zamolklo, preteče grmijo
pod kopiti tujih jezdecev.
Noči so dolge in težke.
Z rokó
na orožju strmimo
v temó . . .
Čujte! Kako divje psi na dvorih
lajajo!

Veliki dnevi prihajajo
v našo deželo!

Smo pripravljeni, bratje?
Odpustimo si vsi
vse,
kar je hudega med nami!
Podajmo si roke,
sklenimo vrste
in oboroženi pričakujmo velikih dni!
Kako nam bo treba tedaj
vere in ljubezni in pogumne, jasne moči! . . .

. . . V tišino svetle noči
tiho bojna trobenta zveni . . .
Ne trka nekdo na okno?
Vstanite!
Oborožite se!
Čas je, bratje!

— Slavko:

Tam daleč . . .

Tam daleč se vrtijo hribčki,
tam daleč tiha je ravnina,
tam daleč zdaj pojó že ptički —
o, daleč tam je domovina . . .

Bagdadski požar

(Prevod iz madžarščine)

Za časa šaha Nadirja je izbruhnil v Bagdadu velik požar. Pazniki so silili prebivalce, da bi gasili. — Jaz bi gasil, pravi eden, toda kaj velja en človek tako velikanskim plamenom? — Jaz pa imam pre-majhno posodo, pravi drugi, kaj velja takemu požaru par kapljic vo-de? — Jaz naj gasim, zakriči tretji, medtem ko mnogi drugi s pre-križanimi rokami gledajo požar? — Jaz bi šel, reče četrti, toda na mojem domu ne bo nikogar, lahko mi kdo naredi kako škodo. — Jaz sem pa preveč debel, ne upam si v gnečo, ker me lahko stisnejo, pravi peti. — Jaz sem pa tesar, pravi malomarno šesti, kajti zanj je je dobro, če gori. — Tako je obljudeno, mogočno mesto skoraj po-polnoma zgorelo.

Iz par narasté dinar, iz kapljic morje; iz posameznih pomoči splošen blagor. Joj, če pa splošen blagor zahteva majhno žrtev ali pomoč, prilezejo ljudje kot polž in se ob teži splošne nevolje in ne-sreče z užitkom režijo.

Čaláren Peti

(Nadaljavanje)

Dvá konjenika sta za njim jahšila. Uprav sta ga pri prosišči naišla k-ednomi krívo uagnjenomi velikomi gyegynjedi z-pléči nagnje-noga, šteri se je krepko na prosišče nagnó i tak da bi ga Peti držao, naj se tá neobrné.

— Ka delaš tú Peti? — ga pítata.

— Jaj vu velikoj nevóli sem, — odgovori Peti. — Eto veliko drévo se vó ščé obrnóti i dosta mi kvára narédí na prosey, či je ne zadržim gori.

— Znáš ka, dáj nama nakrátci nazáj nájne pêneze.

— Srdcá bi vama je nazáj dao, ali da ji nemam eti pri sebi, domá sem je nihao i či vkraj odidem, eto drévo se mi na prosó obrné.

— Nika se neboj, vê je midva tečas obdrživa, dokeč nazáj ne-prídeš.

— Dobro de, ali da me jáko nôga bolí i žmetno hodim i du-go neprídem nazáj.

— Nika nedene, sedi si na ednoga nájno ga konja i midva te eti počákava.

Peti je bôgao, dvá konjenika je k-drévi postavo, naj je z-pléči držíta, gori si je seo na ednoga jahanca i z-časoma je domô baktao.

— Za Božo volo, pašči se! — Kričíta za njim. Ali on je li počasom šô, dokeč sta ga njidva vidla, potom je napústo cügel i za ništerno minuto je domá pôstao, domá je konji rép podrézao i ednomi židoví ga je odao, vkrajvrézani tál je pa na eden cvekaš zvézao i z-máclo m ga je v-edne múzge srdino zabio i peški je šô nazáj.

Že ôzdaleč je kričao konjenikoma, naj njemi prôti ideta na pomôč, ár se je jahanec v-múzgo vtono. Te eden konjenik, šteroga je konj bio, je včasi vkraj od stéble skočo i na pomôč béžao, te ov je pa od stráha, ka zdaj že na njega spádne drévo, trôbiti záčao, z-rokámí, z-nogámí se je podpérao, naj prizdigne drévo, vô je od njega skočo i zdá vidôči, ka ono niti vpámeti nema se tá obrnôti, ár je samo krívo zraščeno i tó krívo drévo je dao žnjima Čaláren Peti že skoron edno vôro teško držati, tak da sta že malo nê parnola.

Zdá sta dečka z-Petivom k-múzgi hítala, kak zaglédneta konja rép, notri broždžíta, prímetla ga i z-velkov močjôv vövléčeta konja, tak da se je rép ftrgno i njidva na zádnojico včesneta, totá je konj! Zadúšo se je v-múzgi, sta mislila.

Medtém je večér grátao, gori je prišao mēsec i lepô je svēto. Peti je bôs bio i zéblo ga je v nogé. Doli si je légao i poplate je prôti mēseci držao, vu sebi si zgovárjajôči, da mi lepô segrêva mēsec poplate, da mi dobro dene.

Dečka sta vervalo, ka mēsec segrêva poplate i da je njidva túdi zéblo v-poplate, sta se doli zúla i proti nébi sta držala poplate, naj njima je mēse segrêva. Dokeč sta si njidva poplate od mēseca segrêvala, njidva je sén vrgao, — zaspala sta.

Čaláren Peti je zdá ž-njidva črêvlov dvá k-sebi vzéo, od ednoga toga právoga, od ovoga pa toga lêvoga, gori se je obüo i lepô je mekno.

Dečka sta se zbüdila i kak sta se ogvúšala nê samo na rokáj, nego túdi na poplataj, ka je mēseca posvét zdá túdi nê toplēši, kak drügôč, sta se záčala obüvati, ali črêvli so se njima nê glihali k-nogam, vsákomi je samó eden ostao, toga ovoga je Peti odnesao.

Med velkim blagoslávlanjem je tak vsáki ednoga gori potégno, eden na právo, te drügi pa na lêvo nogô i tak na pô bôsiva sta si obá na ednoga konja sela, tak, ka je eden z-dēsne, te drügi pa z-lêve stráni bio obüt i tak sta lahko ostrôgivala konja i büdila na jahšenje.

(Dale sledi.)

iz literarnega sveta

Pred kratkim je izšla knjiga dr. Antona Ocvirka, „Teorija primerjalne literarne zgodovine“. Ta veda je še mlada, zato je knjiga na slovenskem književnem trgu nekaj edinstvenega.

Zgodovinsko društvo v Mariboru je izdalo kot zaključni snopič Časopisa za zgodovino in narodopisje, delo Marje Boršnikove, Aškerčevo bibliografijo, ki je izšla za pesnikovo osemdesetletnico, in ki je v slovenski literaturi takorekoč novost.

Senzacijo na literarnem polju je vzbudila drama češkega pisatelja Karla Čapka: „Bela bolezen“. S to dramo je popularni češki pisatelj posvetil v obraz človeški družbi, ki hoče vojne, ter ji izrekel glasen opomin. Drama je doživela velik uspeh.

Pred nedavnim so pretekla tri leta, kar je izdihnil mladi in nadarjeni srbski književnik, Branimir Čošić (avtor „Pokošenega polja“); to obletnico so njegovi prijatelji slovesno obhajali.

Ves kulturni svet je 10. febr. t. l. proslavil stoletnico smrti velikega ruskega pesnika in pisatelja, Aleksandra Sergejeviča Puškina, katerega dela (Evgenij Onjegin itd) bodo v svoji veličini ostala še poznim rodovom.

iz športnega sveta

Zimska doba nam je, kljub temu, da pri nas ni bilo mnogo snega, prinesla več smučarskih prireditev. Tudi pri nas, v Planici se je pred kratkim vršilo smučarsko tekmovanje slovanskega sokolstva, na katerem so si priborili prvo mesto naši Sokoli.

14. marca bo istotam veliko tekmovanje v smučskih „poletih“.

iz kronike preteklih dni

V preteklem mesecu je obiskal glavne edinice jugoslovanskega Sokola, starosta vseslovanskega sokolstva, dr. Bukovsky iz Prage, ki je s tem svojim obiskom ponovno izpričal bratsko ljubezen Čehoslovaškega naroda in sokolstva do Jugoslavije.

22. febr. t. l. je umrla Renata Tyrševa, velika kulturna delavka Čehoslovaškega naroda in soproga dr. Miroslava Tyrša.

raznih zanimivosti

Vojvoda Windsorski, bivši angleški kralj, baje misli postati pisatelj. Neki ameriški založnik mu že ponuja velikansko vsoto denarja, če napiše zgodovino angleške kraljevske dinastije.

Nekje v Tibetu imajo tiskarno, ki stoji 3500 m visoko v gorah. Nobena tiskarna v Evropi, pa tudi drugje, najbrž ne stoji v taki vrto-glavi višini.

Malo pregleda. Pomlad nam trka na duri in dobro ter prav je, če se malo razgledamo po sobočkem kulturnem (malo- in nekulturnem) življenju v zimski sezoni. S tem namreč mislim različne prireditve tukajšnjih društev.

Prireditev ni bilo malo, pa tudi mnogo ne. Najbolj adekvaten izraz za njih število bo „srednje“. Sicer se mi pa ne gre toliko za njih skupno število, temveč za opredelitev k tej ali oni vrsti in pa za kakovost.

Zelo vidno mesto v seznamu sobočkih prireditev zavzemajo vsakovrstni plesi in veselice, ki so bile tu in tam zelo duhovito (namreč nič kaj primerno) označene. O njih kulturnih vrednotah je bore malo, oz. nič govora. Drugače pa je če motrimo denarno plat. In to v današnjih časih ne smemo prezreti. Iz tega in drugih razlogov so take prireditve že na mestu, kljub temu pa je treba grajati njih število.

Nadalje naj omenim dramske in druge prosvetne prireditve, odnosno predstave. Teh bi moralo biti vsaj nekaj več, kot prej omenjenih veseličnih, toda ni pomoči — padle so na sramoten minimum. In te, ki so se vendar vršile (dramske; drugih je bilo zelo, zelo malo in pri njih, kakor tudi pri dramskih je samo želeti, da bi jih bilo več) niso bile prav izbrane. Razen dveh, treh iger oziroma dram (Slavček, Beraški študent) so tukajšnja društva priredila par veseloiger (ki so se, ne vem komu zdele primerne) tako, da v Soboti tekom zimske sezone nisi videl niti eno resno delo slovenskih, jugoslovenskih popularnih dramatikov. To je skoraj neverjetno, toda kar je res, je res.

S tem so društva, v katerih okrilju so se predstave vršile, zelo malo pokazala, in niso izpolnila tega česar moramo od njih pričakovati in se tako niso zavedla svoje odgovornosti. Prikrajšana pa je bila tudi mladina, posebno dijaki in preprosti človek, ki se ne more vsled denarnih težkoč dokopati do one kulturne višine, ki jo današnje razmere od njega zahtevajo, kajti *ni res*, da v Soboti ne bi mogli uprizoriti delo kakega našega večjega umetnika, ko to lahko naredijo takorekoč v vaseh.

Isto je v Soboti z drugimi podobnimi prireditvami. Zato, če se bo v bodoče delalo dalje tako brez smotra in če se ne bo pritegnilo v delovni krog teh društev tudi mladine, bo sobočko kulturno življenje v bližnji bodočnosti na oni brezbriznji stopnji, na kateri je oni, ki „spi spanje pravičnega“.

Ml. Sobočan.

P O G O V O R I

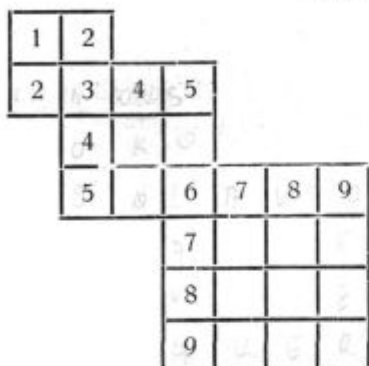
Slavko. Iz ene izmed Vaših pesmi, sem nekaj iztrgal, opilil in dodal. Morda bom še kaj, kajti vsebinsko so dobre (samo včasih ne mešajte misli), dočim oblikovno motijo.

J. K. K. „Na obrežju Drave“ mi pošljite, če imate, kako sliko. Pozdravljeni!

T. F. Vašo križanko priobčim, toda nekoliko predelano.

UGANKE

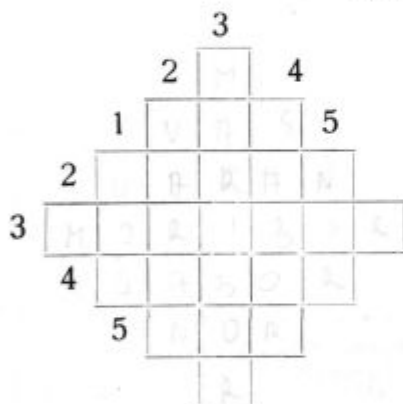
TRIJE KVADRATI

Vodoravno in navpično:

- 1) Časovni veznik
- 2) osebni zaimek
- 3) del obraza
- 4) organ
- 5) kem. spojina
- 6) izmeček vulkana (akuz)
- 7) pripadnik mongolskega plemena
- 8) posoda
- 9) stara ploskovna mera

KRIŽANKA

Vodoravno in navpično:

- 1) naselbina
- 2) izigran
- 3) mesto v drav. banovini
- 4) hrv. zbor
- 5) neumen

Rešitev ugank iz 2 št.

Zlogovnica: doba, Ural, beda, raca, orel, vino, nada, Ivan, kiša — Dubrovnik.

Posetnica: Strojni tehnik.

Literarna: ot, ro, ci, so, n, ca — Pregelj; Otroci sonca.

Prav so rešili: Andrejek Aladar, privatist, M. Sobota; Berke Ernest, šestošolec, M. Sobota; Zadravec Ivan, dijak, M. Sobota.

Izžreban je bil: Andrejek A., ki je prejel knjigo Ivana Laha: Sigmovo maščevanje.

Tudi ob prihodnjem žrebanju prejme eden izmed onih, ki bodo rešili te uganke, lepo knjigo. Rešitve morajo biti v uredništvu do vključno 20. marca t. l.

Darujte za tiskovni sklad

„Mladega Prekmurca“!

Par okroglih . . .

V šoli

Učitelj : No, Janezek, zaradi česa se giba zemlja ?

Janezek : Ja zaradi kvasa.

Učitelj : Janezek, ne bodi, no, neumen.

Janezek : Gospod učitelj, pri nas doma se kruh giba samo radi kvasa.

Ta je pa lepa

Profesor : Vi, povejte mi, kateri je najobčutlivejši organ pri otrocih.

Dijak : Prosim, na vsak način zadnjica.

Vzrok žeje

— Čujte, amice, pravi profesor dijaku, slišal sem, da radi pijete.

— Prosim, samo ko žejam.

— Hja, kdaj pa pijete vino.

— Prosim ponižno, če žejam vino.

— Kdaj pa mnogo pijete.

— Prosim, če mnogo žejam.

Fotografski material,

Sportne potrebščine — Radio aparati — Kolesa — Pisalni stroji

Najcenejše!

pri tv. Štivan Ernest, M. Sobota